

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 32/2017

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat [REDACTED]

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift
2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning og
billighetserstatning etter forskrift 2017-
06-24 nr. 997

Beslutningsdato: 25. mars 2019

I behandlingen har deltatt: Claus Krag Brynildsen
Marianne Abeler
Trond Jørgensen
Lars Christian Finstad

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge.
Saksomkostninger i anledning saken
dekkes i sin helhet.

1. Sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften) og krav om billighetserstatning etter forskrift 2017-06-24 nr. 997 om tjeneste for militært tilsatte og for sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater (forsvarstilsatteforskriften) kapittel 10.

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i to kontingenter, henholdsvis i periodene ██████████ til ██████████ og ██████████ til ██████████.

Klager vokste opp i ██████████ med sine foreldre og en bror. Foreldrene ble skilt da han var ██████████ år gammel. ██████████.

Klager var ██████████ da han reiste til ██████████. Han hadde på det tidspunktet fullført førstegangstjeneste. Klager tjenestegjorde som vognfører på panserkjøretøy. Han var ofte på oppdrag utenfor leiren, og i ettertid har han fortalt om en rekke belastende hendelser og opplevelser.

I 15-16 års alderen hadde klager begynt å arbeide for ██████████. Etter tjenestegjøringen gjenopptok han dette arbeidet, men sluttet etter et års tid på grunn av en arbeidskonflikt ██████████. Klager utdannet seg deretter til ██████████. Han jobbet ved ulike ██████████ i perioden juni 1997 til juli 2004. Det er beskrevet arbeidskonflikter i denne perioden. I perioden 2004 til 2007 og i 2010 arbeidet han som ██████████, men måtte gi opp på grunn av problemer med å gjennomføre arbeidsdagene. I perioden rundt 2007 og 2008 drev han med ██████████.

Klagers sykepengehistorikk viser at han var sykemeldt for depresjon i periodene november 1996 til august 1997, januar 2001 til august 2001 og desember 2006 til november 2007. Ingen av disse sykemeldingene ble satt i sammenheng med tjenestegjøringen.

Klager ble innvilget 100 % uføretrygd uten yrkesskadefordel i vedtak ██████████. Uføretidspunkt ble satt til 1. november 2006.

Advokat ██████████ fremmet på vegne av klager krav om billighetserstatning og kompensasjon i søknad datert 23. februar 2015. SPK avslø søknaden for begge ordninger i vedtak 12. september 2017.

SPK har i anledning saken innhentet en spesialisterklæring fra spesialist i psykiatri ██████████. Erklæringen er utarbeidet i tråd med det særskilte mandatet etter ordningen. ██████████ konkluderer med at klager lider av F60.0 paranoid personlighetsforstyrrelse og F40.1 sosial angstlidelse, men at disse mest sannsynlig ikke står i årsakssammenheng med tjenesten.

Som begrunnelse for avslaget på kompensasjon viste SPK til erklæringen fra ██████████, samt at klager tilsynelatende klarte seg fint i de første årene etter hjemkomst. Det ble også vektlagt at det foreligger svært lite dokumentasjon som omhandler psykiske plager etter tjenestegjøringen, til tross for at klager har gått til psykiatribehandling siden 2001. SPKs syn var at andre livsbelastninger fremstod som en langt mer sannsynlig årsak til plagene. SPK viste også til at dokumentasjonen i klagers uføresak tydet på at han uansett ville vært 100 % ervervsmessig ufør dersom tjenesten tenktes bort.

SPK begrunnet avslaget på krav om billighetserstatning med at ██████████ i spesialisterklæringen konkluderte med at det ikke forelå psykisk belastningsskade etter FN-tjenesten som utgjør en varig medisinsk invaliditetsgrad på minst 15 %. SPK mente også at dette samsvarer med øvrig bakgrunnsdokumentasjon.

Vedtaket ble påklaget av advokat ██████████ i klage av 12. oktober 2017. Klagen gjaldt både billighetserstatning og kompensasjon. SPK fant ikke grunn til å omgjøre vedtaket, og klagen ble fremsendt til klagebehandling.

Klager og hans advokat var tilstede på møtet i klagenemnda.

2. Om nemndas vurdering

Rett på kompensasjon etter forskriften forutsetter etter forskriften § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Skadelidte har bevisbyrden for at det foreligger nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Kravene til bevisene for årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningens del I, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 27. november 2010. Dette tolkningsnotatet må sees i lys av et presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014. Det fremgår her at tolkningsanvisningen knytter seg til vurderingen av bevis som ligger langt tilbake i tid, og at mangel på tidsnære bevis for slike eldre forhold, ikke i seg selv vil føre til avslag på krav etter kompensasjonsordningen.

Ved anvendelsen av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, danne grunnlag for vurderingen av om skadelidte er berettiget til en kompensasjon. Der det foreligger opplysninger eller andre typer bevis som tilsier at det er årsaker til skadelidtes psykiske plager enn tjenesten, vil disse vurderes etter alminnelige bevisregler. Det påhviler ikke skadelidte å påvise årsaken til psykiske plager, men en tidlig kobling mellom om plager og tjeneste, vil kunne styrke skadelidtes posisjon.

Eventuelle nedtegnelser mv som ligger tett opp mot tjeneste, og som bidrar til å klarlegge skadelidtes tilstand på den tiden, vil være særlig viktig ved bevisbedømmelsen. Foreligger slike opplysninger, er man utenfor området for tolkningsanvisningen. Tilsvarende gjelder ved vurderingen av nye bevis som sannsynliggjør at skadelidte uansett ville ha fått sine plager eller uansett ville ha falt ut av arbeidslivet.

Psykiater [redacted] erklæring er avgitt i tråd med det særskilte mandatet. Hun har lagt til grunn at klager ikke hadde akutt symptomer i [redacted] og at han ikke har mareritt eller flashbacks. Det foreligger ikke tidsnær dokumentasjon på plager i tiden etter tjenesten. Han ble behandlet av psykiater i 10 år uten tjenesten var fremme som årsak. Den sakkyndiges konklusjon er at klagers psykiske plager ikke er forårsaket av tjenesten. Etter nemndas syn inneholder ikke erklæringen faktiske feil av betydning for konklusjonen. Nemnda er kommet til at erklæringen skal legges til grunn. Det er ikke grunnlag for å innhente en ny spesialisterklæring. Årsakssammenheng mellom tjenesten og klagers psykiske plager er ikke sannsynliggjort etter en lempelig bevisvurdering.

Etter nemndas syn er det dessuten mye som taler for at krav etter kompensasjonsforskriften er foreldet. Foreldelsesbestemmelsen i forskriften § 11 har følgende ordlyd:

«Krav om kompensasjon etter denne forskrift foreldes tidligst tre år etter ikrafttredelsesdato.

For øvrig gjelder lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer.»

Forskriften henviser til de generelle reglene om foreldelse etter lov-1979-05-18-18 (foreldelsesloven). Etter foreldelsesloven § 2 fremgår det at den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år. Loven opererer også med enkelte særskilte foreldelsesfrister for spesielle krav. Foreldelsesloven § 9 angir blant annet en særskilt foreldelsesfrist ved krav på skadeserstatning.

Det er nemndas oppfatning at foreldelsesfristens utgangspunkt skal beregnes etter foreldelsesloven § 9 første ledd. Av foreldelsesloven § 9 første ledd første punktum fremgår det at;

«Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.»

Det følger av ordlyden i bestemmelsen at utgangspunktet for når foreldelsesfristen begynner å løpe er «etter den dag skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige». Formuleringen er i rettspraksis formulert som et spørsmål om når skadelidte hadde

oppfordring til å gå til saksanlegg med utsikt til et positivt resultat, jf. blant annet Rt. 1992 s 603. Etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 11 vil foreldelsesfristen likevel tidligst begynne å løpe fra ikrafttredelsestidspunktet for ordningen. Dette var 1. januar 2010. Klager fremsatte krav om kompensasjon 23. februar 2015. Kravet er således fremsatt senere enn tre år etter ikrafttredelsestidspunktet. Spørsmålet er om klager hadde tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige slik at han på et tidligere tidspunkt kunne ha fremsatt krav.

Det følger av Rt 1998 s 587 at utsikten til et positivt resultat må ses i lys av de rettskraftvirkninger som er knyttet til en dom om erstatning, og en mulighet for et positivt resultat er ikke nok. Fra Rt 1998 s 587 hitsettes (s. 593):

«For at det skal foreligge en konstaterbar skade, må den ha nedfelt seg i symptomer som er påviselige. Kanskje især når det gjelder skader som ikke kan registreres ved objektive ortopediske eller nevrologiske funn (...) vil symptombildet kunne gi grunnlag for ulike oppfatninger med hensyn til diagnose, alvorlighetsgrad, varighet mv. Ulikhetene vil også kunne bero på om skadelidte er blitt undersøkt av spesialist eller av allmennpraktiserende lege. Dette reiser spørsmålet om hva slags undersøkelser det er rimelig å kreve at en skadelidt må undergå med sikte på å bringe skaden på det rene.»

Det fremkommer av sakens dokumenter og klagers egne opplysninger at han har hatt psykiske plager i flere år før ikrafttredelsestidspunktet for forskriften. Han skal ha gått til psykolog i 1997, og har vært til oppfølging hos psykiater [REDACTED] fra 2011 til 2014.

I dokumentasjonen innhentet fra NAV fremkommer det at klager hadde tidsbegrenset uførestønad/arbeidsavklaringspenger allerede fra 28. desember 2009 og frem til uførevedtaket i mars 2013. Uførhetstidspunktet ble satt til 1. november 2006. Dersom klager mente at uførheten skyldtes tjenesten, burde han etter nemndas syn ha søkt om erstatning tidligere.

Klagenemnda finner det sannsynlig at klager hadde tilstrekkelige kunnskaper om skaden og den ansvarlige tidligere enn 1. januar 2010, slik at kravet ble foreldet 1. januar 2013. På bakgrunn av nemndas konklusjon vedrørende årsaksspørsmålet, vil ikke nemnda gå nærmere inn på foreldelses-spørsmålet.

Klagers krav om kompensasjon tas ikke til følge.

Skadelidte har også fremsatt krav om billighetserstatning etter forskrift 2017-06-24 nr. 997. Billighetserstatningsordningen er praktisert med et lempelig krav til bevis, som blant annet begrunnes ut fra et ønske om en forenklet og effektiv behandling av slike krav. Ordningen innebærer imidlertid ikke at man skal se bort fra faktiske opplysninger eller spesialisterklæringer dersom slike faktisk er utarbeidet, eller det under saksbehandlingen har vært påkrevet å innhente slik informasjon. Nemnda har tidligere i sak 1/2014 uttalt om dette:

«Når det i aktuelle sak foreligger en mer omfattende erklæring, samt komplette medisinske journaler som gir mer inngående informasjon om skadelidtes sykdomsbilde, må denne informasjonen og dokumentasjonen danne grunnlag for nemndas vurdering og konklusjon. Skadelidte skal selv bidra til opplysning av sin sak gjennom fremleggelse av tilgjengelig informasjon om sin helsetilstand. Det er derimot ikke påkrevet at han på eget initiativ skal måtte sette i gang en fullstendig utredning hos spesialist. Når derimot slik informasjon rent faktisk foreligger, er det åpenbart at denne må fremlegges og vil tillegges vekt ved vurderingen av om den skadelidte er berettiget til kompensasjon. Skadelidte kan ikke høres med at man skal se bort fra informasjon som rent faktisk dokumenterer at han ikke er berettiget til kompensasjon verken under kompensasjonsforskriften eller under billighetsforskriften.»

Da det ikke er sannsynliggjort årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske lidelser og tjenesten, har han heller ikke krav på billighetserstatning

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr 23 437,5 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på sju timer og 30 minutter. [REDACTED] har i tillegg lagt frem reiseregning for til sammen kr. 3069,- for oppmøte i klagenemnda. I henhold til forskrift av 24. juni

2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

Skadelidte har lagt fram reise- og hotellregning med til sammen kr 2802,-. Etter forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonal operasjon § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning saken. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr 23 437,5 inkl. mva. i henhold til krav. Reiseregning for klager dekkes med kr 2802,- i henhold til krav. Reiseutgifter for klagers advokat dekkes med kr 3069,- i henhold til krav.

Vedtaket er enstemmig.

Med hilsen

Claus Krag Brynildsen
Varaleder for klagenemnda